

Tilastot kertovat karua kieltä

Tilastokeskus julkaisi maaliskuussa elintarviketeollisuuden osalta teollisuuden alue- ja toimialatilaston tiedot vuodelta 2011 (ks. tilastoja s. 9.). Tiedot laahaavat käytännössä yli vuoden jäljessä, kun nyt julkaistaan tilastoja vuodelta 2011. Tilastot kertovat kuitenkin paljon siitä, kuinka elintarvikealat eroavat toisistaan.

Käsittelen seuraavassa em. tilaston tietoja sekä koko elintarvikealan osalta että vertaillen tietoja keskenään leipomo-, liha- ja meijerialan osalta. Leipomoiden osalta luvuissa ovat mukana ainoastaan ns. tuoreita leipomotuotteita valmistavien leipomoiden luvut (leipä, tuoreet leivonnaiset ja kakkujen valmistus), joten esimerkiksi pitempään säilyvien leipomotuotteiden, kuten näkkipiipien ja keksien valmistus ei ole mukana näissä tilastoissa.

Koko elintarviketeollisuuden tuotannon bruttoarvo (jäljempänä TBA) vuonna 2011 oli 11,2 miljardia euroa*. Tuoreita leipomotuotteita valmistavien leipomoiden osuus tästä TBA:sta oli 8,9 %, euromääräisesti 995 miljoonaa euroa. Maitotaloustuotteiden (maito, juusto ja jäätelö) osuus koko elintarvikealan TBA:sta oli 24 %, euromääräisesti hiukan alle 2,7 miljardia euroa. Vastaavasti liha- ja siipikarjatuotteiden valmistuksen osuus oli 16,7 %, noin 1,9 miljardia euroa. Tilastojen mukaan koko elintarviketeollisuudessa työskenteli vuonna 2011 noin 33 500 henkilöä, joista tuoreita leipomotuotteita valmistavat leipomot työllistivät 7 872 henkilöä, maitoala 4 692 henkilöä ja liha-ala 5 599 henkilöä. Leipomoalan osalta on vielä syytä huomioida, että tilastokeskuksen mukaan vuoden 2011 lopussa Suomessa toimi 707 leipomoalan yritystä. Näin olleen leipomoala työllisti lisäksi vähintään noin 1 000 yrittäjää, koska monessa yrityksessä myös puoliso toimii yrittäjänä.

Tuoreita leipomotuotteita valmistavat leipomot työllistivät 23,4 %, maitoala 13,4 % ja liha-ala 16,7 % koko elintarvikealan työvoimasta. Leipomot työllistivät siis 23,4 % koko elintarvikealan työvoimasta, mutta saivat aikaiseksi koko elintarvikealan tuotannon bruttoarvosta vain 8,9 %. Esimerkiksi meijerialalla luvut olivat näiltä osin lyhyesti ilmaistuna toisin päin. Edellä mainitut luvut kuvaavat hyvin, kuinka työvoimavaltainen leipomoala Suomessa yhä on. Luvut kerto-

vat hyvin myös siitä, että muuhun enemmänkin prosessiteollisuuteen perustuvaan elintarviketeollisuuteen verrattuna käsintehdyn työn osuus on leipomoalalla edelleen merkittävä.

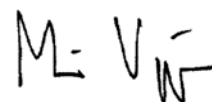
Seuraavassa on vertailua siitä, kuinka suuri on palkkakustannusten ja lakisääteisten sosiaalikulujen osuus edellä mainittujen alojen TBA:sta. Tuoreita leipomotuotteita valmistavien leipomoiden osalta palkkakustannusten osuus lakisääteisine sivukuluineen oli TBA:sta keskimäärin 30,4 %, euromääräisesti vähän alle 303 miljoonaa euroa. Meijerialalla näiden osuus TBA:sta oli 9,5 % (euroina 255 miljoonaa euroa) ja liha-alalla 12,6 % (euroina vähän alle 240 miljoonaa euroa).

Leipomoalan osalta on kuitenkin syytä huomioida, että palkkakustannusten osuus sivukuluineen TBA:sta vaihtelee 25 – 60 % yrityksen koosta ja toimintatavasta riippuen. Yleisesti ottaen, mitä teollisempaa on leipomoiden tuotanto, niin sitä pienempi on palkkakustannusten osuus TBA:sta. Ja vastaavasti, mitä käsityövaltaisempaa yrityksen toiminta on, sitä suurempi on palkkakustannusten osuus TBA:sta. Esimerkiksi monilla pienillä konditoria-alan yrityksillä palkkakustannusten osuus TBA:sta on 50 – 60 %. Kun leipomoalalla palkkakustannusten osuus TBA:sta vaihtelee siis 25 – 60 % ja kun meijerialalla luku on vain 9,5 % TBA:sta ja liha-alalla 12,6 %, niin jokainen pystyy helposti päättelemään, mikä vaikutus on yhden (tai sadan euron) palkankorotuksella leipomoalalla, meijerialalla ja liha-alalla toimivalle yritykselle.

Edellä mainitut tilastot osoittavat, että eri elintarvikealoilla on erilainen palkanmaksukyky. Siitä huolimatta elintarvikealalle (leipomo-, liha-, panimo-, peruselintarvike- ja meijeriala) on ETL:n ja SEL:n välisissä tes-neuvotteluissa perinteisesti neuvoteltu kaikille elintarvikealoille samanlainen palkkaratkaisu. Tällaiset palkkaratkaisut ovat leipomoalalle aina kalliimpia kuin muille elintarvikealoille. Lisäksi leipomoala ainoana alana vielä maksaa klo 21–06 välillä tehdystä työstä 100 % korotettua palkkaa.

Saa nähdä mitä tapahtuu keväällä 2014 käytävissä tes-neuvotteluissa. Meijerialalle on perustettu uusi meijerialan työnantajaliitto M2L. Mielenkiintoista on nähdä kenen tai

keiden kanssa työntekijä- ja toimihenkilöjärjestöt (SEL ja MVL) meijerialan sopimuksen tekevät, ETL:n vai M2L:n vai molempien. Ja aika näyttää mikä tällaisten neuvotteluiden vaikutus on muiden elintarvikealojen palkkaratkaisuun. SEL voi hyvinkin tehdä ensin sopimuksen M2L:n kanssa. Jos tämän sopimuksen palkkaratkaisu on SEL:n toiveiden mukainen, niin on varmaa, että SEL yrittää ETL:n kanssa käytävissä neuvotteluissa vyöryttää tällaisen palkkaratkaisun myös muille elintarvikealoille. Jos näin kävisi ja jos palkkaratkaisu olisi vielä ”perinteiseen tapaan” kaikkien elintarvikealojen osalta samanlainen, niin silloin leipomoalalla on miettimisen paikka. Mikä järki on olla mukana järjestelmässä, jossa pääsee aina muiden alojen maksumieheksi. Senkö takia vain, että aikaisemminkin on niin menetelty?

Mika Väyrynen

* Tuotannon bruttoarvo mittaa toimipaikan tosiasiallista tuotantoa eli tietyn tuotantoyksikön tuotannon (tavarat + palvelut) markkinahintaista arvoa tietyssä ajanjaksona. Yrityksen liikevaihdossa voi olla mukana muutakin kuin omaa tuotantoa (mm. kauppatavarat).

